

**ROLNICTWO
DLA ZACHOWANIA
UNIKALNYCH SIEDŁISK
NA POMORZU ZACHODNIM
(POLSKA)**

**HISTORIA RODZINNA
LUDZIE ZWIĄZANI Z PRACĄ NA OBSZARACH MOKRADŁOWYCH
OD KILKUDZIESIĘCIU LAT GOSPODARUJĄ ICH ZASOBAMI
STAŁE UTRZYMUJĄC UNIKALNE WALORY I WARUNKI PRZYRODNICZE**

ROLNICTWO NA TERENACH TRUDNYCH A CENNYCH

Pragniemy na tych kilku planszach nieco przybliżyć Państwu specyfikę, unikalność, trudność i znaczenie współpracy rolnika z przyrodą. Przykłady terenów użytkowanych rolniczo z północnej części ujścia Odry : Bagien Rozwarowskich i wysp delty Świny. Są one bardzo dobrymi na pokazanie unikalnego podejścia do gospodarowania rolnego na gruntach niezwykle cennych przyrodniczo i zarazem szczególnie wrażliwych. Tereny te wymagają nieszablonowego podejścia do rolnictwa, uwzględniania przyrodniczej wiedzy naukowej, konieczności stosowania środków technicznych niestosowanych nigdzie indziej. Mamy nadzieję, że po obejrzeniu tych kilku plansz będą Państwo mogli lepiej zrozumieć specyfikę i znaczenie rolniczego użytkowania tego terenu. Utrzymanie rolnictwa na tych obszarach to kompromis pomiędzy naturą a regułami, pomiędzy marzeniami a siłami natury.

ŚPIEWAJĄCY SAMIEC
WODNICZKI *Acrocephalus paludicola*

Bagna Rozwarowskie

Na corocznie koszonych w zimie powierzchniach utrzymuje się najbardziej na zachód w Europie populacja wodniczki *Acrocephalus paludicola* - gatunku krytycznie zagrożonego.

Stwierdzanych jest tutaj 12-30 śpiewających samców, zajmujących około 300 ha. Specyfika lokalnych warunków wymaga koszenia jej biotopów na całej powierzchni, co nie jest możliwe w obowiązujących programach wspierających użytkowanie rolnicze.

Lipiennik loesela
Liparis loeselii

z tak uniklanymi jak dubelt *Galinago media* , woskownica *Myrica gale* czy lipiennik Loesela *Liparis loeseli*.

Bagna Rozwarowskie
Widok zachodniej części

Dzięki ekstensywnemu użytkowaniu rolniczemu
jest to stabilny biotop wielu rzadkich gatunków flory i fauny.

Bagna Rozwarowskie
Widok środkowej części

Specyfika bagien i sprzyjające utrzymaniu walorów przyrodniczych
użytkowanie jest doskonałym obszarem do realizacji badań naukowych - tutaj transekt badawczy entomofauny.

Bagna Rozwarowskie
Widok wschodniej części

Użytkowanie kośne realizowane w okresie zimowym pozwala na zachowanie rozległych płąt zarośli woskownicy europejskiej *Myrica gale*. Jest to największe stanowisko tego gatunku na Pomorzu.

Bagna Rozwarowskie

Zimowe użytkowanie szuwarów dostarcza materiału dekarckiego i zachowuje cenne przyrodniczo siedliska w tym wodniczki w dobrym stanie.

Specyfika obszaru wyklucza stosowanie intensyfikacji produkcji i wdrażanie wprost zasad PROW.

**HISTORIA RODZINNA
PRACĄ SKONCENTROWANA GŁÓWNIEM W OKRESIE JESIENNO-ZIMOWYM
WYMAGA DUŻEGO ZAANGAŻOWANIA, WIEDZY A NIEKIEDY ODWAGI
DLA LOKALNYCH SPOŁECZNOŚCI BYŁA WAŻNYM CZYNNIKIEM ŁĄCZĄCYM JE**

Gniazdo bocian białego
we wsi Rozwarowo - ta para już
od wielu lat gniazdowanie kończy z sukcesem.

Pozostawiane nie koszone kępy szuwaru
zapewniają woskownicy doskonałe refugia
dla owadów i dają możliwość dynamicznego wzrostu
woskownicy oraz turzyc w sezonie wegetacyjnym.

Bagna Rozwarowskie

Powierzchnia koszona wczesnym latem w ramach
eksperymentu w projekcie Life Nat PI005. Koszenie letnie

ekstensywne nie jest tutaj dobrym sposobem na użytkowanie szuwarów.

Wymaga odwadniania torfowiska i nie zmienia istotnie struktury roślinności.

Gatunki żerujące na otwartych przestrzeniach jak bocian biały, pomimo tego
utrzymują swoje stanowiska, dzięki dużej mozaice siedlisk w bezpośrednim pobliżu bagien.

Bagna Rozwarowskie

Zaledwie kilka ha gruntów mineralnych wśród bagien to łąki świeże. Wokół bagien zajmują one tylko nieznacznie większy areał. Są one ważnym obszarem występowania zbiorowisk łąk rajgrasowych w mozaice z wilgotnymi, z liczną populacją storczyków.

Opóźnienie użytkowania łąk świeżych musi godzić interes rolnika z ochroną storczyków i bylin oraz potrzeby żywieniowe bocianów.

WYSPY W DELCIE ŚWINY

UNIKALNY ARCHIPELAG WYSP POŁOŻONYCH W GŁÓWNYM UJŚCIU ODRY DO BAŁTYKU. KILKADZIESIĄT BAGIENNYCH WYSP ZAJMUJE ŁĄCZNIE OKOŁO 4000 HA. WYSPY SĄ POD SILNYM WPŁYWEM BAŁTYKU, KTÓREGO INTRUZYJNE WODY ("COFKI") CZĘSTO JE ZALEWAJĄ. OD KILKUSET LAT BYŁY UŻYTKOWANE ROLNICZO POPRZECZ EKSTENSYWNY WYPAS LUB KOŚNIE. TAKI SPOSÓB UŻYTKOWANIA UTRZYMAŁ SIĘ AŻ DO POŁOWY XX W. ROZLEGŁE POWIERZCHNIE HALOFILNYCH ŁĄK I BIOTOPÓW CENNYCH GATUNKÓW FAUNY - GŁÓWNIIE PTAKÓW, W TYM Z WODNICZKĄ *Acrocephalus paludicola* I BIEGUSEM ZMIENNYM *Calidris alpina schinzi*. JEST TO CZĘŚĆ OBSZARÓW NATURA 2000 PLB320002 I PLH320019. PONAD 20 WYSP ARCHIPELAGU OBJĘTYCH JEST OCHRONĄ WOLIŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO.

WYSPY W DELCIE ŚWINY

STOPNIOWY ZANIK ROLNICTWA W KOŃCU XX W. SPOWODOWAŁ ZANIK CENNYCH SIEDLISK NA KORZYŚĆ SZUWARÓW GŁÓWNIIE TRZCINOWYCH. ZAANGAŻOWANIE ROLNIKA, UŁOKOWANIE PROJEKTU LIFE 05/NAT/PL I OBJĘCIE OBSZARU SYSTEM DOPLAT UMOŻLIWIŁO STOPNIOWĄ REAKTYWACJĘ UŻYTKOWANIA ROLNICZEGO CZĘŚCI WYSP A TYM SAMYM POWRÓT HALOFILNYCH SIEDLISK I RZADKICH GATUNKÓW PTAKÓW.

WYSPY W DELCIE ŚWINY

PROWADZENIE UŻYTKOWANIA ROLNICZEGO WYSP ZMUSZA ROLNIKA DO PONADPRZECIĘTNEJ AKTYWNOŚCI. ZARÓWNO ZWIERZĘTA JAK I CAŁOŚĆ MATERIAŁÓW MUSI DOPIYNAĆ WODĄ, KTÓRA CZĘSTO JEST NIEPRZYCHYLNA DLA CZŁOWIEKA I ZWIERZĄT.

BUDOWA OGRODZENIA -
CZASAMI STOJĄC W WODZIE

NAWET W SUCHE LATO MOŻLIWE JEST
ZNALEZIENIE „BAGIENNEJ DZIURY” -
SŁABO ZAROSNIEGO LEJA PO BOMBIE

MUCHOTRZEW SOLNISKOWY
Spergularia salina

MLECZNIK NADMORSKI
Glaux maritima

POKOS NA WYSPIE WARNIE KĘPY.
WIDOCZNY BIAŁY NALOT TO WYSYCHAJĄCA SÓL.

WYSPY W DELCIE ŚWINY

UŻYTKOWANIE ROLNICZE WYSP NAWIĄZUJĄCE WPROST DO EXTENSYWNEGO ROLNICTWA Z XIX W.
PROWADZONE OD POCZĄTKU XXI W. PRZYNIOSŁO EFEKT M.IN. W POSTACI LĘGOWYCH BARDZO RZADKICH
GATUNKÓW PTAKÓW (Biegus zmienny, Wodniczka) , CZY STAD MIGRUJĄCYCH KULIKÓW WIELKICH LUB GĘSI.

WYSPY W DELCIE ŚWINY

SZCZEGÓLNIE WAŻNYM DLA STANU SIEDLISK JEST PROWADZENIE WYPASU. KROWY MUSZĄ JEDNAK WIOSNĄ DOPIŁYNAĆ DO WYSPY I TAK SAMO WRÓCIĆ JESIENIĄ. NIEKIEDY JEDNAK SAME POSTANAWIAJĄ ZAŻYĆ KĄPIELI I POPŁYNAĆ NA SĄSIEDNIA WYSPĘ.

WYSPY W DELCIE ŚWINY

SZCZEGÓLNE WARUNKI TO MIĘDZY INNYMI TZW. „COFKI” WÓD BAŁTYKU W GÓRĘ
ODRY W CZASIE PÓŁNOCNYCH SZTORMÓW - WYSPY SZYBKO MOGĄ ZNALEŻĆ SIĘ
CAŁKOWICIE POD WODĄ - DOPŁYWANIE Z KARMA JEST WÓWCZAS KONIECZNOŚCIĄ.

WYSPY W DELCIE ŚWINY

W OCZEKIWANIU NA TRANSPORT

WYSPY W DELCIE ŚWINY

Fotografie:
ALFRED SMOLCZYŃSKI, ANDRZEJ JABŁONKA, TOMASZ BAJOR, MAREK DYLAWEWSKI, KRZYSZTOF GRZEGORCZYK
Opracowanie:
MAREK DYLAWEWSKI

Wnioski

- **Zorganizować duże spotkanie w Ministerstwie Rolnictwa**
- Uelastycznienie PRŚK
- Rozszerzyć terminy koszeń i niedojadów
- Wydłużenie terminu wypasów
- Wspierać wypas zwierząt na mokradłach
- Zniesienie degresywności na mokradłach
- Dostosować obsadę zwierząt do potrzeb siedliska
- Dostosowanie PRŚK do regionów kraju
- Zwiększyć rolę eksperta przyrodniczego
- Poszerzyć na wsparcie na zagospodarowanie biomasy z mokradeł
- Wspierać budowę i utrzymanie zastawek, wałów i warg utrzymujących należyty poziom wody na mokradłach
- Oczka wodne rowy drogi techniczne na mokradłach nie wyłączać z dopłat
- Doprecyzować zakres kompetencji Urzędu Morskiego na gospodarowanie na pasie technicznym